

Odeszła w 21. roku życia

Raisa Dowleta Babadżan

Raja urodziła się 24 lipca 1995 roku w karaimskiej rodzinie Aleksandra i Ireny z Bezekowiczów Babadżanów we wsi Bieloglińka leżącej nieopodal Symferopola na Krymie. Była jedyną córką pośród trzech synów: Garriego, Wołodii i Saszy. Rodzina żyła stosunkowo zamkniętym życiem. Podstawowym miejscem gier i zabaw dzieci był dom, podwórko i sad. Latem jeździli do Trok i Wilna do rodziny.

Na Ukrainie po kolejnej szkolnej reformie dzieci szły do pierwszej klasy w wieku 6 lat bez wstępnego przygotowania. Raja co prawda w domu nauczyła się trochę liczyć, jednak tego było mało. Trafiła do klasy doświadczonej nauczycielki, która wybrała uzdolnione dzieci, głównie siedmioletnie, już po wstępnym kursie przygotowującym. Na ich tle Raja – malutka, źle czytająca i pisząca – wydawała się nie nadająca i nauczycielka chciała, żeby wróciła do domu i rozpoczęła naukę za rok. Raja od

razu musiała dogonić bardziej zaawansowanych uczniów i udowodnić, że repetować klasy nie będzie. W końcu pierwszej klasy dogoniła kolegów, a w piątej klasie została jedną z prymusek. Do szkoły, do której uczęszczały nasze dzieci, było około 2 kilometrów i chodziło się do niej na piechotę, w każdą pogodę. Odprowadzaliśmy ją i przyprowadzaliśmy, a po przyjęciu do szkoły muzycznej w mieście woziliśmy i tam. Początkowo w domu nie mieliśmy instrumentu, przez kilka miesięcy uczyła się na narysowanej klawiaturze. Jakież to było wielkie święto, gdy w naszym domu pojawiło się pianino.

Uczyła się dobrze, szczególnie łatwo przychodził jej solfeż, czyli czytanie nut głosem.

Wyraźnego pragnienia rysowania my – rodzice – u Rai nie zauważyliśmy, dlatego dopiero wówczas, kiedy przyszedł czas zdawania do szkoły plastycznej Saszy, postanowiliśmy podjąć próbę wysłania do niej obojga. Starsi bracia Wołodzia i Garik przygotowali młodsze rodzeństwo do egzaminu. Podczas egzaminu wstępnego sprawdzano domowe rysunki i rysunek kontrolny wykonywany w klasie. Spośród najlepszych została sformowana grupa budżetowa, do niej trafili oboje i uczyli się w niej od 2007 roku, wypełniając zadania na najwyższe oceny. W 2012 r. zakończyli szkołę plastyczną z wyróżnieniem jako jedni z najlepszych w swoim roczniku. Musieliśmy ukrywać w szkole muzycznej, że Raja uczy się też w szkole plastycznej, jako że nauczycielka chciała, by dziewczynka więcej czasu poświęcała muzyce. Szkołę muzyczną ukończyła z wyróżnieniem w 2010 r.

Przez siedem lat Raja z Saszą zajmowali się jeszcze tańcem towarzyskim.

Osiem lat Raja uczestniczyła w życiu Litewskiego Towarzystwa na Krymie. Uczyła się języka litewskiego, występowała na uroczystościach organizowanych w Symferopolu i Kijowie, recytowała poezję, grała na pianinie i śpiewała, tańczyła.

Raja była prymuską i zaczęła uczestniczyć w szkolnych olimpiadach z różnych przedmiotów, wygrywała ja w szkole i brała udział w kolejnych, miejskich i krymskich etapach.

Muzykowanie w górach stało się jej ulubionym sposobem spędzania wolnego czasu.

Na olimpiadach fizycznych zdobywała najwyższe miejsca na Ukrainie. Czasem zajmując drugie miejsca w olimpiadach na etapie ogólnokrymskim, cieszyła się, bo w Kijowie olimpiady z różnych przedmiotów często odbywały się jednocześnie i trwały dłużej niż jeden dzień.

W 2009 roku została członkiem MAN (Małej Akademii Nauki) dla uczniów „Poszukiwacz” w Symferopolu. Tu dodatkowo pogłębiała wiedzę z matematyki, fizyki i innych przedmiotów. Już jej pierwsza praca trafiła na konkurs w Kijowie. Za przedstawione prace w 2009 i 2012 roku uzyskała dyplomy 3. stopnia jako laureatka ogólnoukraińskich konkursów związanych z fizyką. Niepokoilem się, że Rai będzie trudno wybrać kierunek zawodowy, tak łatwo jej przychodziły przedmioty humanistyczne i nauki ścisłe. W szkole Rai zaczęła pracować nowa młoda nauczycielka zafascynowana fizyką, która swoją pasją do nauczanego przedmiotu zaraziła Raję i to pozwoliło jej określić swoje zainteresowania – Raja już wiedziała, gdzie pójdzie się uczyć i czym chce się zajmować w zawodowym życiu. Zaczęła pogłębiać swą wiedzę z fizyki. W MAN poznała swego późniejszego opiekuna naukowego na uniwersytecie. W Kijowie, jako laureatka konkursu i abiturientka, dostała zaproszenie do rozpoczęcia nauki na najlepszych wydziałach fizycznych uniwersytetów Ukrainy, jednak zdecydowała się zdać na uniwersytet krymski.

W 2012 roku ukończyła szkołę ze złotym medalem i rozpoczęła naukę na Wydziale Fizycznym na Uniwersytecie Narodowym im.

W. I. Wiernadskiego. Na egzaminach wstępnych uzyskała najwyższą liczbę punktów na wydziale i drugą na uniwersytecie, m.in. dzięki wygranym konkursom. Już na pierwszym roku uzyskała możliwość uczestniczenia w pracach naukowych. Oprócz wykładów zgodnych z programem I roku brała udział w zajęciach roku III, co pozwoliło jej w maju 2013 roku pojechać z referatem na Międzynarodową Konferencję Fizyczną do Dniepropietrowska. Podczas nauki na uniwersytecie brała udział w 10 konferencjach, była współautorką 7 artykułów w międzynarodowych czasopismach i 9 doniesień w materiałach konferencyjnych, większość z nich była pisana po angielsku. Uczestniczyła w konferencji w Dniepropietrowsku w 2013 roku, zajęła 3. miejsce na ogólnoukraińskim konkursie badań studenckich, w sierpniu 2014 uczestniczyła w obradach 40. zebrania generalnego COSPAR (Committee for Space Research – Komitetu do Badań Przestrzeni Kosmicznej), które odbywało się w Moskwie, w 2015 r. brała udział zaocznie w 21. ogólnorosyjskiej konferencji w Omsku, a w 2016 r. w XX Międzynarodowej Konferencji Młodych Badaczy i Specjalistów (The XX International Scientific Conference of Young Scientists and Specialists AYSS-2016) w Dubnej poświęconej 60. rocznicy Zjednoczonego Instytutu Badań Jądrowych. Raja jest finalistką I i II Ogólnorosyjskiego Forum Naukowego „Nauka przyszłości – Nauka młodych” w Moskwie i w Kazaniu. W 2014 r. otrzymała nagrodę Republiki Krymskiej im. W. I. Wiernadskiego.

Z ucznia stawała się nauczycielem. Cieszyła się, że może dzielić się swą wiedzą z innymi..

W 2016 roku ukończyła studia licencjackie z wyróżnieniem, następnie rozpoczęła naukę na studiach magisterskich w dziedzinie fizyki teoretycznej i otrzymała nagrodę im. N. V. Bagrowa za wybitne osiągnięcia naukowe. W nowo powstałym na uniwersytecie Instytucie Fizyczno-Technicznym kadra naukowa już traktowała Raję jako swą współpracownicę. Jesienią 2016 r. Raja ukończyła praktykę pedagogiczną na wydziale. Zajęcia prowadziła doskonale, zarażając swym entuzjazmem studentów pierwszego roku.

Wielokrotnie pomagała swoim kolegom ze studiów i szkoły. Często dostawała e-mailem zadania, rozwiązywała je w zeszycie i – jako fotografię – odsyłała rozwiązanie kolegom, uzupełniając je szerokim omówieniem.

Podczas nauki na uniwersytecie ukończyła kursy szybkiego czytania, samodzielnie pogłębiała znajomość języka angielskiego, dzięki czemu mogła tłumaczyć swoje artykuły. Czytała dużo literatury pięknej, i to nie tylko fantastyki. Bardzo lubiła dzieła Fiodora Dostojewskiego, Jean-Paula Sartre'a, Franza Kafki, Haruki Murakamiego, Iosifa Brodskiego, Borysa Pasternaka, Daniila Charmsa, Wiktora Pielewina i innych. Kochała czytanie nie tylko ebooków, ale też zwykłych

książek, które kupowała w księgarni. A będąc w Trokach, wypożyczała w bibliotece. Na Krymie była członkiem klubu literackiego i sama zaczęła pisać opowiadania. Pisała wiersze i uczestniczyła w konkursach deklamacji.

Nie odmawiała sobie też rysowania, często szkicowała kolegów, krajobrazy i malowała plakaty. W ostatnim okresie prowadziła też otwarte lekcje rysunku dla młodzieży, pokazując techniki rysowania i pracę z farbami.

Podczas jednego z pobytów w Trokach trafiliśmy na kilka występów muzyków grających na instrumentach perkusyjnych i Raja zapaliła się do tego. W 2015 r. zaczęła uczyć się gry, za pieniądze z nagrody kupiła sobie zestaw perkusyjny i już po pół roku zaczęła uczestniczyć w różnorodnych młodzieżowych wydarzeniach muzycznych. Przy dobrej pogodzie muzycy wyjeżdżali w góry i w jaskiniach grali muzykę improwizowaną. Lubiła turystyczne wyprawy w góry i wycieczki krajoznawcze, podczas wyjazdów na konferencje zawsze korzystała z możliwości zwiedzania.

Wychowywała się w karaimskiej rodzinie, uczestniczyła w karaimskich świętach, uczyła się w szkole języka karaimskiego. Kiedy błąd. Marek Ławrynowicz rozesłał 20 elektronicznych lekcji języka karaimskiego, to uczyła się samodzielnie i jako jedyna, z trudem, ale zdała egzamin, aby otrzymać kolejne lekcje. Zimą i wiosną 2014-2016 sama prowadziła w Symferopolu niedzielną szkołę języka karaimskiego, trockiego dialektu. Wygłosiła wykłady o Abrahamie Firkowiczu w pałacu chanów krymskich w Bachczysaraju podczas sesji poświęconej rocznicy urodzin tego wybitnego Karaima, w Symferopolu referowała karaimskie święta. Brała aktywny udział w przedstawieniach finałowych Letnich Szkół Języka Karaimskiego w Trokach.

Za wszystkimi jej osiągnięciami stało ogromne zaangażowanie, pracowitość i wydajność. Kochała życie i tą miłością dzieliła się z otoczeniem. Pracowała z entuzjazmem i zarażała nim innych. Potrafiła w prosty i skuteczny sposób wyjaśnić skomplikowane rzeczy.

27 grudnia 2016 roku Raję na wjeździe do wsi Bieloglinki potrafił samochód. Nie odzyskując świadomości, odeszła 4 lutego 2017 roku. To był straszny cios nie tylko dla rodziny i społeczności karaimskiej, lecz także dla wszystkich, którzy ją znali.

Aleksander Babadżan
Z języka rosyjskiego przełożyła
Mariola Abkowicz.